

Sămănătorul

Revistă Literară Săptăminală

Sumarul :

- N. IORGA. — Cîntăreții Sibieni la București.
SUBLOCOTENENT VULOVICI. — De-o fi să mor (poesie).
I. BOTENI. — Hanul din zăvoiū (sfîrșit).
C. S. HASNAȘ. — Sonet.
E. CIUCHI. — Steaua (poesie).
I. M. ZATLOKIEWICZ — Din călătoria prin Bucovina și Moldova
a păr. Anton Wasuiewski.
M. PALEOLOGU. — Copil de casă (poesie).
G. SĂPUNARU. — Biserica (poesie).
P. PARTENIE. — Teatru la sate și șezătorile.
N. IORGA. — Cronică.

In supliment: *In marginea Dunării: Plecarea luntrașilor ; Supt
cort* (după fotografii artistice transmise de d-na Farago).

REDACȚIA:
STRADA BUZEȘTI, 42.

ADMINISTRAȚIA:
STRADA REGALA, 6

BUCUREȘTI.

EXEMPLARUL:
In țară . . . 20 bani
In străinătate 25 ,

ABONAMENTUL ANUAL:
In țară . . . 10 lei
In străinătate . 12 ,

„Minerva“ Institut de Arte Grafice și
Editură. Societate anonimă.

București, Str. Regală, 6.

A apărut:

DOUĂ NEAMURI

DE

C. SANDU-ALDEA

Prețul Lei 1.50

EPIGRAMME

DE

RADU D. ROSETTI

Prețul Lei 1.50

Popasuri Vânătoarești

DE

ION BĂRSEANUL

Prețul Lei 1.50

De vânzare la toate librăriile.

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția Strada Buzzești 42 Administrația Strada Regală, 6. BUCUREȘTI	Director: N. IORGA Redactori: { St. O. Iosif, M. Sadoveanu și I. Scurtu.	ABONAMENTUL ANUAL În țară . . . 10 lei În străinătate 12 »
---	---	--

Cîntăreții Sibieni la București

«Reuniunea» — traducere din nemțescul *Verein* — «de musică» din Sibiiu a împodobit serbările jubilarie prin venirea ei în București, unde a stat vre-o zece zile, întrebuințate, nu atât cu vederea Expoziției și cercetarea orașului, cât cu necurmatele ei silinți pentru a ni se putea înfățișa în cea mai frumoasă lumină. În aceste zece zile de musică pentru cîntărea noastră regale, pentru plăcerea noastră a tuturor și pentru înălțarea culturii românești în forma de armonie a cîntării, am ascultat corul sibiian în opera «Moș Ciocîrlan», represintată de patru ori, și în concertul pe care l-a dat de două ori. Scena Teatrului Național și scena Ateneului au fost ocupate de acești oaspeți aleși timp de aproape o săptămînă, în care ei au săvîrșit fapta cea mai însemnată din viața Romînimii, care este, în sfîrșit, neîndoielnic, «unită în simțiri» după îndemnul vechiului poet al deșteptării noastre naționale. Apoi, de la aplausele nebune ale unui public ce nu mai știa în ce chip să-și arăte entuziasmul, cîntăreții serbătoriți au plecat spre Craiova, unde erau așteptați cu cea mai mare nerăbdare și unde venirea lor va fi însemnat una din cele mai frumoase zile de bucurie pe care le-a avut acel vechiu oraș cu inima veșnic tinără.

Sibienii din «Reuniune» n'au sosit cu zgomot și la venirea lor ei n'au întîmpinat acea primire pompoasă, cu steaguri și cuvîntări, de care s'au învrednicit alții din țara lor. Cu toate că societatea mai fusesse acum cîțiva ani, cam mulți, în București, amintirea concertului său de atunci fusese de mult uitată: dacă astăzi cite un ziar a vorbit de cea d'întăiu venire a corului românesc din Sibiiu, aceasta se datorește numai lucrării pe care părintele Matei Voileanu a închinat-o trecutului «Reuniunii» și din care s'au împărțit cu prilejul visitei de acuma exemplare la unele gazete. Opera d-lui Flondor mai fusese represintată, la Sibiiu chiar, în mijlocul serbărilor

de anul trecut pentru inaugurarea Casei Naționale, dar numai foarte puțin dintr-o Românie din țară au putut-o asculta și despre acea reprezentare nu s'a vorbit nimic în presa noastră de aici. Să se adauge că, după marea unire a corurilor din România întreagă în Arenele Romane de la Expoziție, vestea sosirii încă a unui cor, a unui singur cor nu putea să trezescă un interes de noutate. Între un cor de copii, ca acela de la Osoiul nostru, între un cor de biserică sătească, precum erau unele din Banat, între un cor sărac dintr'o localitate mică și între un cor ca acela din Sibiiu, alcătuit din floarea societății românești a unui oraș mare, centru religios, centru școlar, centru social, cu un caracter aristocratic deosebit, și, pe lângă aceasta, neconținut îndreptat spre muncă prin rivalitatea cu minunații cîntăreți ai Sașilor conlocuitori, — nu se putea face la noi, așa cum avem cunoștință despre lucrurile «de dincolo», o deosebire prea mare.

De la început, a trebuit să impuie însă atâtea însușiri excepționale pe care le stăpînește corul sibiian. Adecă: numărul cel mare al cîntăreților, frumuseța strălucitelor porturi cu care ei se înveșmîntă în mica tragedie de sat a lui «Moș Ciocîrlan» zgîrcitul, disciplina desăvîrșită, supunerea exemplară față de un conducător pe atît de meșter, pe cît de aspru, cum e Hermann Kirchner, seriozitatea înaltă cu care se cînta până și partea cea mai puțin însemnată ce se încredința fiecăruia, curăția și căldura care întipăriau orice manifestare a corului. S'a văzut răpede și s'a înțeles pe deplin, culegîndu-se și neapărata învățătură, de care avem atîta nevoie, că aceștia nu erau oameni strînși la un loc de dorința ca să se vorbească de dînșii, sau de înrîurirea covîrșitoare a unei personalități izolate într'un mediu nenorocit, sau de farmecul ce se desface dintr'un profesor entusiast, care impune respectul pentru arta sa, ci că Sibiienii erau o mică oștire a idealului nostru, pe care-l serviau din toate puterile lor în această formă pură a cîntării. Și acesta era lucrul de căpetenie în venirea, înfățișarea și isprava lor, acesta-i ridica mai presus de orice alți concertisti, acesta dădea reprezentățiilor lor un preț cu mult mai mare decît acela al minunilor de muzică pe care le-a trezit cu arcușul său fără păreche, pentru străinii de la congresul proprietății literare, marele maiestru tinăr Enescu.

Moș Ciocîrlan e o dibace potrivire a motivelor și scenelor populare într'o intrigă ușoară și nevinovată, cu un erou care nici nu înduioșează, nici nu stîrnește risul. Totuși această operetă a încălzit mai mult sala decît opera mult mai meșteșugită a unui compozitor

din Apus, cu faima veche și mare. Lucrare a unui Român din Bucovina, a unui *boier* român de acolo, închinată vieții țărănești bucovinene, pentru curăția și frumuseța ei, apoi întrupată de un cor ardeleanesc, în care cântău femeii din cea mai aleasă societate românească a Sibiului și tineri din «intelligență», și, în sfârșit, înfățișată pe scîndurile celui d'întăiu Teatru al României jubilar, înaintea unui auditoriu de tineri deprinși a recunoaște și a aplauda semnele vremilor nouă, — «Moș Ciocirlan», cu certele sale de cîrciumă, cu vîntătorile sale de urs, cu păcălelile sale din pădure, cu hora lui largă, ajungea, cu mult mai presus de valoarea lui musicală, un simbol, un sfînt și mare simbol. Iar, la concertul de la început și la cel din urmă, sufletele toate băteau în același ritm, de bucurie sau de durere, cu cîntecul popular, venit din Banat, din Ardeal, din Moldova, cu adîncile cîntări bisericești de obîrșie românească deosebită. Iar, cînd d-na Lucia Cosma, cu dicțiunea așa de îngrijită și cu glasul așa de dulce, și mai ales d-na Veturia Triteanu, cu avinturile învingătoare ce se desfăceau așa de firesc din atîta bogăție și mlădiere, cînd aceste soliste, cu mult superioare unor diletante obișnuite, atacaū cu izbîndă o bucată de musică clasică, simțiam cu toții, înaintea de toate, bucuria că o astfel de izbîndă se poate căpăta de cineva din neamul nostru. Și, în conducerea plină de iubire a maestrului sas Kirchner, în dovezile priceperii cu care el însuși poate trata motivele noastre populare, vedeam cu mulțămire că musica românească în-tîmpină primire bună și la străini.

De aceia a venit lumea așa de bucuroasă până la urmă ; de aceia la Teatru ca și la Ateneu, și mai ales la Ateneu, aū fost aplause ca nealtele, de aceia sala întregă se ridica din cînd în cînd într'o mare pornire de entusiasm.

*

Și de aceia la Ateneu ca și la Teatru, și mai ales la Teatru, erau acele loje negre, cu goliciunea plină de înțeles, din care lipsia o «aristocrație» înstrăinată care nemerește în ele, care se îmbulzește în cuprinsul lor de cite orî accente străine și spirit străin, fie și în forma cea mai josnică, stăpînesc scîndurile.

Serbările corului sibiian la București aū arătat lămurit că, dacă s'a format în sfârșit un singur suflet al neamului, în mijlocul poporului nostru este totuși o graniță, una veșnică poate, dar care nu trece pe unde se crede de obicei.

N. IORGA.

DE-O FI SA MOR.

De-o fi să mor, tu, Doamne, dă-mi
O moarte ostășească:
Un glonte 'n floarea din chipiū
În lupte mă izbească.

Și 'n fața morții neclintit
Să stau ca steiū de piatră,
Să cad ca un ștejar., gîndind
La părinteasca vatră.

Nu vreau să mor pe căpătii,
Cum mor toți nevoiașii...
Pe-oșele, ori pe-un mușuroiū,
Adorm de veci ostașii.

Ce-î oare mai înălțător?
Cînd moartea-ți rîde 'n față
S'o 'nfrunți jertfindu-ți pentru neam
Netrebnică viajă!

Erou, de mii de ori erou
Acela ce se bate
Și moare pentru brazda lui,
Ori pentru libertate!

... Să văd cum steagul în salut
Spre fruntea mea se pleacă,
Pe 'nsîngeratu-mi piept că 'ncep
Copitele să treacă!

Schilavu-mi trup înfășurat
În pînză tricoloră
Mi-l plîngă trîmbițașii miei,
Nu mamă, nu suroră...

Cu coif, cu armele gătit,
Un mire-ales de moarte,
Nu cioclii pe grumazul lor. —
Soldații să mă poarte!

Și-atunci voiū auzi pe văi
Ca 'n vis sunînd alarmă,
Și piepturi surd izbind în piept
Și zangăte de armă...

Să nu dorm singur în sicriū,
Ci 'n legea ostășească,
Cu toți tovarășii de rînd
În groapa-ni obștească!

De-asupra groapei bubuind
Din țevi pornească duhul
Și păn' la ceruri răzvrătit
Să tremure văzduhul..

SUBLOCOTENENT VULOVICI.

HANUL DIN ZĂVOIŪ

(Urmare și sfârșit.)

Călăreții din părți depărtate opriau caii și dau bună-ziua la intrare. Iar, cînd tindeau mîna de bun găsit, întristarea de pe fața circiumăresei îi făcea s'o întrebe, ce are. După care urmă răspunsul ei în vorbe domoale :

— Ce să am? Mi s'a răpus copilu'... Mihalache al mamei!

Mia își acoperia fața, se înneca de plinsetul durerii și zvînta lacrămile după obraz, cînd trebuia să dea mușteriiilor, ce li era vrerea.

El, ca omul, luat de virtejul afacerilor: ba, să coboare butoaie de vin în pimniță, ba, să cheme receptorul la cotitul țuicii, ba, să ajute jupînuilă la tăiatul vitelor..., se da după treburi, era furat de veselie altora și aierul proaspăt cu miros de vară cufunda tot mai mult în uitare durerea zilelor de mihnire.

Dimineața, treceau copiii gălăgioși în urma vitelor. Cîte unul se abătea pe la han să cumpere un șfert de pine, ca gustare înaintea prînzului. Mia se uita la el cum ridica pălăria de pe frunte, îi da mai mult decît cerea, și se gîndia că ar fi avut și ea, în cîțiva ani, băiat mare, dacă ar fi vrut Dumnezeu.

După cum e datina morților, Mia a dus la biserică, la trei și la nouă zile, căpețul, și neica popa a urcat în deal la cimitir, a slujit mormîntul cu pămîntul încă negru și a stropit vin pe d'asupra.

Iar, cînd s'aui împlinit cele șase săptămîni, a fost pomană mare la hanul din zăvoi. Toți copiii din uliță și de pe delături au venit în Simbăta aceia premeniți la han și au încunjurat o masă lungă, pusă supt umbrar. Cei să-răcuți îmbrăcau cîte-o mureă părintească și plîngeau la rîspintii, cînd ceata se pierdea după cotitura drumului. Surioarele, pieptănate și împletite ca de serbătoare, purtau în brațe pe micuții, cărora mîncarea pe uși străine li se părea cu mult mai bună decît a lor.

Și, la urmă, după ce preotul a dat binecuvîntarea de sfârșitul mesii, Mia a ales pe doi copii mai săraci și i-a îmbrăcat cu haine nouă, ca să fie de pomană sufletului copilașului ei, care nu uita să vină peste noapte în brațe la mămîța lui și s'o înveselească cu cîte un zimbet, trimes din lumea îngerilor.

Cu toată datoria creștinească împlinită, Mia Lambului nu-și găsia astîmpărul vieții de mai 'nnainte. Noaptea dormia într'un târziu și răsăria din somn, cînd îngînînd încet cîntece de leagăn, cînd plîngînd amar fala tinerețelor ei pierdute. Și Lambu se trezia, o îmbuna cu vorbe de dragoste, mai pierdea somnul și așa era silit să aducă și pe lelea Maria Badii, să doarmă cîte odată la han.

Că el, vezi d-ta, trebuia să fie în picioare de dimineață, să cîntărească hantanele de carne pe care le ciopîrția jupînul, să toarne rachiū bun în sticle, să fie de față la îngrijitul păharelor și la cîte și mai cîte trebuie la o prăvălie, cînd pătrunde dimineața lumina prin geamurile slobode de obloane.

Ostenit de atîta alergătură, pe la ziua jumătate, se da o leacă în odăița de jos, dormia un ceas, două, și se scula înviorat la treburi. Punea ghiață 'n

găleată, să fie rece băutura, când s'ar întoarce oamenii de la coasă, și să aibă cu ce mulțami gustul boierilor, cari se rătăciau în cite-o vară, să petreacă în bielșugul satului nostru.

Cînd era singur în odăiță pentru împlinirea sômnului, Lambu rămînea une ori îngîndurat și nu știa cùm să facă, să vadă iar nevasta cu inima de mai 'nnainte. De multe ori, cînd se scula și intra pe la amiază în hanul fără mușterii, găsia pe Mia plîngînd și uitîndu-se așa cam aiurit pe întinderea prundului. Nevasta tinerică se gîndia și acum tot la pruncușorul ei și credea cite odată că n'o s'o mai binecuvinteze Dumnezeu cu un așa băiat.

Vorba jupinului rămăsese fără căutare, scăzuse mult dragostea pentru bărbat și Mia nu putea să mai asculte de sfatul femeilor. Nu se luase după descin-tecele lor și a fost strădania de geaba ?

O prietenă bună, căreia să-î spună dorul sufletului, n'avea. Ca fată, ea trăise mai mult la ruda ei, pe gîrlă în sus, și, cînd tulia la han, răsăria ca o stea luminoasă în horă, iar fetele o priviau așa cam pieziș, mai mult pe supt sprîncene.

Nevestele, în rîndul cărora intrase cu mult drag și cu nespuse de frumoasă serbătoare, veniau pe la ea din cînd în cînd, dar Mie i se părea că la nici-una vorba nu pleacă din inimă. Vorbiau și ele ca să se afle în treabă :

— E! Ce să faci surată ? Las', că mare e Dumnezeu !

Și alta :

— De copii să nu te vaiți ! Uite, cumnată-mea asta a lui Nae, n'a băgat trei în pămînt și acū are un dolofan de băiat de tot dragul !

Cele mai tinere și din alte pricini se uitau rău la Mia. La cîrciumă, de... vin oameni fel și chip. Cîrciumăreasa, cînd putea, se arăta voioasă cu toată lumea. Răspundea zîmbind unuia, ridea de gluma altuia, întindea mîna la bunăziua, cînd pleca unul din han, și așa multe vorbe se înfășurau din gurile rele, iar cele de curînd măritate înși suduiau bărbații, că prea aș întârziat mult la han, că știu ele că se uită cîrciumăreasa ca o șerpoaică, și cite și mai cite.

Dar nici vorbă nu era de întărirea vre-unei bănuielei saū de cuvinte spuse cu temeiū pentru neliniștea casei lui Lambu. Decît... ce să zici ? Așa e lumea noastră ! Dintr'atît face atît, și din nimic cite odată scornește ceva !

Și, fiindcă n'avea o prietenă adevărată, năcazurile sufletului, răsfrinte asupra lui pentru cităva vreme, aū găsit cale de alinare tot cătră tovarășul la bine și la rău, iar acum Lambu simția că s'a mai coborît ceva din tihna zilelor bune.

IX.

Azi așa, mîne așa, dragostea a fost cu rod la casă, și, cam peste vre-un an, Lambu se gîndia să ducă plocon la naș, ca să-l pregătească pentru cheltuielile viitoare. Se chibzuia să facă botez cu cumetrie, petrecere cu lăutari, numai... să li dea Dumnezeu sănătate !

Însă noul oaspe a picat numai cu greutate, cu dureri și cu năcazuri. Mia n'a mai vorbit două zile, aiura pe urmă și cerea să-și vadă copilul.

Lambu, îngrijat, a trimis la oraş după doctor şi-l asculta ca pe un sfânt, când omul învăţat îi spunea, ce şi cum să facă.

— Pentru alăptare să găseşti pe cineva; mama e prea slabă pentru asta. Să stai mai mult lângă patul ei! Mai lasă prăvălia! Are nevoie de multă îngrijire şi mai cu seamă de sprijinul d-tale. Urmaţi cu medicamentele în tocmăi şi, dacă e ceva grav, răpede să mă chemi la telefon. Aşa... acu... să-î dea Dumnezeu sănătate... ai curaj...! Ce! plîngi?! A... Niţică!

Se ţinea Lambu, se purta bărbăteşte, îşi dregea glasul, care aducea tot a plînsoare, dar avea în inimă o prevestire tristă. Cineva, un duşman, parcă-î spunea într'una la ureche, că prea a fost fericit, că prea i s'au împlinit toate după voie, că de o așa fericire sînt setoşi şi îngerii din cer şi de multe ori chiamă la ei pe oameni, chiar mai înainte de a li fi sunat ceasul.

Au urmat şi după sfatul doctorului o parte din vreme. S'au încercat apoi nevestele cu buruienii şi băuturi de toate neamurile. Dar răul stăruia în furia lui şi mai mult se istovia Mia Lambului, când auzia copilaşul plîngînd în leagăn şi ea n'avea nici-o putere în sînul lipsit de dulceaţa laptelui.

A venit cineva cu planul s'o ducă la spital. Acolo este îngrijire de aproape, oameni pricepuţi şi... atîţia şi-au găsit leacul prin asta.

Lambu îşi călca pe inimă şi s'ar fi învoit. Ce nu face omul la vreme d'asa? Dar Mia în ruptul capului n'a vrut să se depărteze din casa ei, de iubirea bărbatului şi să bolească străină între ziduri aspre, pe pat făcut anume pentru durerile nenorociţilor.

— Nu merg. De-o fi să mă prăpădesc, să-mi dau sufletul aici, aproape de tine, Niţică, lângă leagănul copilului!

Şi i se părea mult mai blindă arătarea morţii, în aşternutul lucrat de mîna ei, în casa părintească, în mijlocul lucrurilor părtaşe la fericirea de o clipă.

Une ori se înviora, se muta în patul de la fereastră, sprijinia mîna pe perne şi se uita afară.

Drumul liniştit era scaldat în lumină, şi o ramură din părul domnesc ridica pînă în dreptul geamului două pere rumenite.

— E...! S'au copt şi perele! Ce curînd a trecut vara! Doamne, cum aş gusta dintr'o pară!

— Mio dragă, nu se poate! La boala ta e rău! Dar să-ţi aduc una, aşa s'o vezi.

Mia pipăia cu băgare de seamă para, se îngrăşa parcă de mirosul ei învictor şi se gîndia, de s'ar face bine, o! Doamne...! să mănînce pere, să se sature!

Apoi o arunca. Îi făcea rău prisosul acela de rumeneală cu miros de sănătate şi se tînguia în minte, că ce stricase ea lui Dumnezeu, de nu putea acum să se bucure de rodul pămîntului.

— Niţică, să aduci un trandafir din grădiniţă, să-l pui în paharul ăsta! *Bisiocul* e floare de noroc, să-l ieai d'aici! Prea ni-a mers d'a'ndosele d'un cîrd de vreme!

— Păi, s'au uscat de mult, Mio!

— Așa e, s'au trecut de mult florile. Doamne! Ce rătutită sint! Uite, acum mi se pare că prea au trecut răpede toate. Parcă am visat, parcă a fost ieri și sint iaca trei ani de cînd ne-am luat. Eū am fost vinovată, ori am ispășit păcatele mamei. D-ta ai fost așa de bun și n'ai avut nici-un noroc! Ți-ai luat belea pe cap, dar m'ai făcut să gust din paharul dragostei. Ai fost bun. Vino mai aproape, să te simt aci lingă mine! Așa... Doamne, Maică Precistă, dă-mi iar sănătatea: aș fi așa de fericită! Dar nu e, Nițică dragă, nu mai e nici-o nădejde. Uite, simt eū cum mă topestc după picioare. Degeaba mă mai îndeamnă una și alta cu vorba!

Glusul îi slăbia de osteneală, ușor lăsa capul pe pernă, își ducea minile la ochi și o încerca părerea de rău după viața, care se scurgea clipă de clipă din trupul ei bolnav.

— Doamne, Doamne, cu nimica nu m'am făcut vinovată!

Lambu se stăpînia, ștergea ochii pe furiș și își săruta nevasta pe fruntea albă, pe ochii sticloși, speriați de groaznica apropiere a sfirșitului. Apoi pleca răpede din odaie, se cobora în han, vîra cheia în cutie să caute vre-o socoteală și plîngea cu capul pe tejghea, plîngea ca un copil; își răcoria în lacrimi veninul inimii și simția, cum se rupe ceva în sufletul lui. Avea vedenia unei groaznice nenorociri și i se părea că ar găsi în plîns un drum de scăpare.

— Bun noroc, Nițică!

— Sărut mina, taică!

— Da, ce... ai plîns?

— Aș, nu părinte; uite stam și eū, mă mai gîndiam.

— Cum îi mai e nevastei?

— Acū, parcă mai bine o leacă.

Cît de rău i-a căzut lui Lambu venitul ăsta al popii la han! Și tocmai în ceasul acela! Parcă dase în bobî, nu altceva.

A întreat de sănătatea Miei! Oare ce ar dori Sfinția Sa mai mult? Să mai iea doi, trei franci în colțul tistimelului negru, și... gata!

O... Doamne! Și popii ăștia, une ori sint ca păsările de pradă, care se rotesc peste locurile cu stîrvuți!

În han toate mergeau alandala. Dacă lipsiau stăpîinii, băieții își făceau de cap. Jupinul Măcare, om bătrîn, de atîta necaz începuse să bea, și de multe ori se chefua zdravăn, și începea să plîngă cu rost și fără rost, în fața hanului muncit de el. Iar femeile ocoliau mai pe departe, își făceau cruce la capul punții și povestiau între ele de păcate de la nouă neamuri, pe care le ispășesc nepoții și strănepoții.

Țicu lăutarul nu mai tulia duminica cu vioara la subțioară, și hora cea mîndră nu mai aduna lumea gătită în curtea hanului. Bielșugul toamnei nu mai avea răsunset de chef prin odăi, iar crăpăturile în zid, pe ici pe colo, arătau vechimea hanului, și te gîndiai atunci, cite lucruri n'o fi văzut el, de cînd stă în drum la îndămina trecătorilor.

Era așa supt seară, la o săptămîină după Sintă-Măria-Mică. Mia s'a simțit

de-odată mai bine. S'a sculat în capul oaselor, și-a netezit părul, potrivindu-l peste frunte, apoi a luat ia cu fluturași, a încins o fotă bună și a chemat pe Lambu, să-î ajute să se coboare în han.

La raftul din băcănie s'a sprijinit pe un scaun și s'a uitat mult la marfa din despărțituri. — Cit sînt de ușoară acuma! Mi se pare că nu mai am nimic.

Dar glasul îi era tremurat, fața albă-albă și ochii aveau loc prea adînc supt frunte.

După aceia a vrut să meargă în curte: Lambu a sprijinit-o de braț și s'a uitat oprit la ușa grajdului. Murgul a nechezat, ca la apropierea stăpînului, și a început să trintească copita în podele cînd a văzut pe doamna casei. Parcă străluciau mai viu ochii lui mari și ținerea falnică a gîtului încordat păstra din mărăția calului, care purtase pe ginere la drum către mireasă.

Supt mărul podgorel, Mia, ostentă, s'a lăsat pe bancă. Lambu a stat lîngă ea și i-a cuprins minile într'ale lui.

Înserarea aducea răcoare cu unde de vînt, care răscoliau frunzele moarte pe lungul drumului. Mia, cu ochii oboșiți, urmăria cursul apei, asculta jalea frunzelor veștede, și parcă înțelegea cîntarea vîntului printre foile îndoite ale porumbului uscat.

— Vine toamna, Doamne! Dă-mi zile să mai apuc o primăvară!

— Hai, Mio, nu mai sta; e cam răcoare!

— Să mă văd iar sănătoasă, așa crede că atunci am deschis ochii pe lume! Te-aș face iar fericit!

Ai fost fericit cu mine?

— De ce-mi vorbești așa?

— Lambule dragă, să nu mă uiți! Eu n'am să te uit nici-odată! Tot am trecut și eu pe lumea asta. Știi ce vreme frumoasă era la nuntă?

Ah! Nunta mea!... Da!... să te însori, Nițică, să nu stai singur! Uite se derăpănează casa... Să îngrijești bine de copilul nostru... să cauți o fată frumoasă și bună... bună așa, ca sa nu-ți fie urit cu ea... și pe mine să nu mă uiți... Nu e așa că o să vorbești de mine la iarnă? o să stați amîndoi la gura sobei... tu o să-î spui că am fost și eu bună, că am fost... de... frumoasă, dar n'am avut noroc. Eu o să ascult la voi din altă lume și o să-mi pară așa de bine, dacă n'ii fi trist, dacă n'ii plinge după mine și dacă ți-o ieși nevasta în prag, să te sărute pe obraz cînd vii după drumuri și să mîngîie calul pe coamă.

Bietul Lambu! Pînă la o vreme, a ascultat, s'a luptat cu puterea izvorului de lacrimi și cu nodurile din piept. Apoi și-a cuprins nevasta peste mijloc și, ținînd-o strîns în brațe, ca de frică să n'o fure de lîngă el vre-o apă mare, a început să plîngă cu hohot lîngă sîmul ei, care tresălta mîngîios, ca în vremea de apusă fericire.

Întunecul nopții a adus o cucuvea în nucul din apropiere, iar cîntecul ei a fost semn rău pentru hanul de lîngă iaz.

Mia și-a sărutat bărbatul în clipa adormirii de veci, și a rămas întinsă pe patul de zăcere.

Lumina ochilor ei tineri s'a stins pentru plăcerile vieții, și a doua zi, dragostea de mamă a chemat la ea și sufletul plâind al pruncului, pentru care pătimise atita.

Lambu ar fi vrut să aibă și el loc în cosciugul care închidea atita dragoste și toată nădejdea viitorului. De la o vreme, nici n'a mai plîns: i se făcuse inima ca de piatră. La ce-ar mai plînge?

Vedea și el pregătirile care se făceau, auzia femeii plîngînd, și totul i se arăta ca printr'o ceață nedeslușită.

Noaptea, n'a primit pe nimeni să doarmă la el în odzie. S'a închis singur în locul de suferință al nevestei, a petrecut citeva ceasuri lingă zestrea ei, avînd chipu i în minte, încercînd s'o strige pe nume și stringîndu-și fruntea ca să alunge vedeniile.

Despre ziua, a dat fin calului, și-a strîns, ce i s'a părut lui, de prin casă, a potrivit pe chimir banii din teighea și a lăsat cheile la căpățiiul jupînului.

A mai tras o toană de plîns, cînd cobora scările, a scos murgul din grajd, și i-a pus șeaua.

— Căluțul mieu, — și l-a sărutat pe coamă, — d'acū să-mi fii tovarăș și la nenoroc!

Cînd se lămuriau depărtările, Niță Lambu și-a făcut cruce, a încălecat calul, și a pornit în lumea largă.

În dealul Scorțarului se înalță în șea, face cu mina strașină ochilor și se mai uită odată spre sat. Apoi strînge calul în pîntenî și fluștură biciul pe la ureche.

— Hi, murgule, să ni căutăm stăpîna!

Hanul a rămas iar pustiu. Bălării și buruienî de părăsire au năpădit pragurile; șiroaie de apă și-au făcut diră pe pereți; iar geamurile sparte arată drumeților dărăpănarea d'innăuntru.

Copiii, cînd trec seara p'acolo, se înfioară de zborul păsărilor negre, și îngînă într'un suflet rugăciune de mîntuire.

Iar, la furii de vînt, izbirea obloanelor de tocul ferestei răsună ca un dureros strigăt de jale pentru stăpîniî fără noroc.

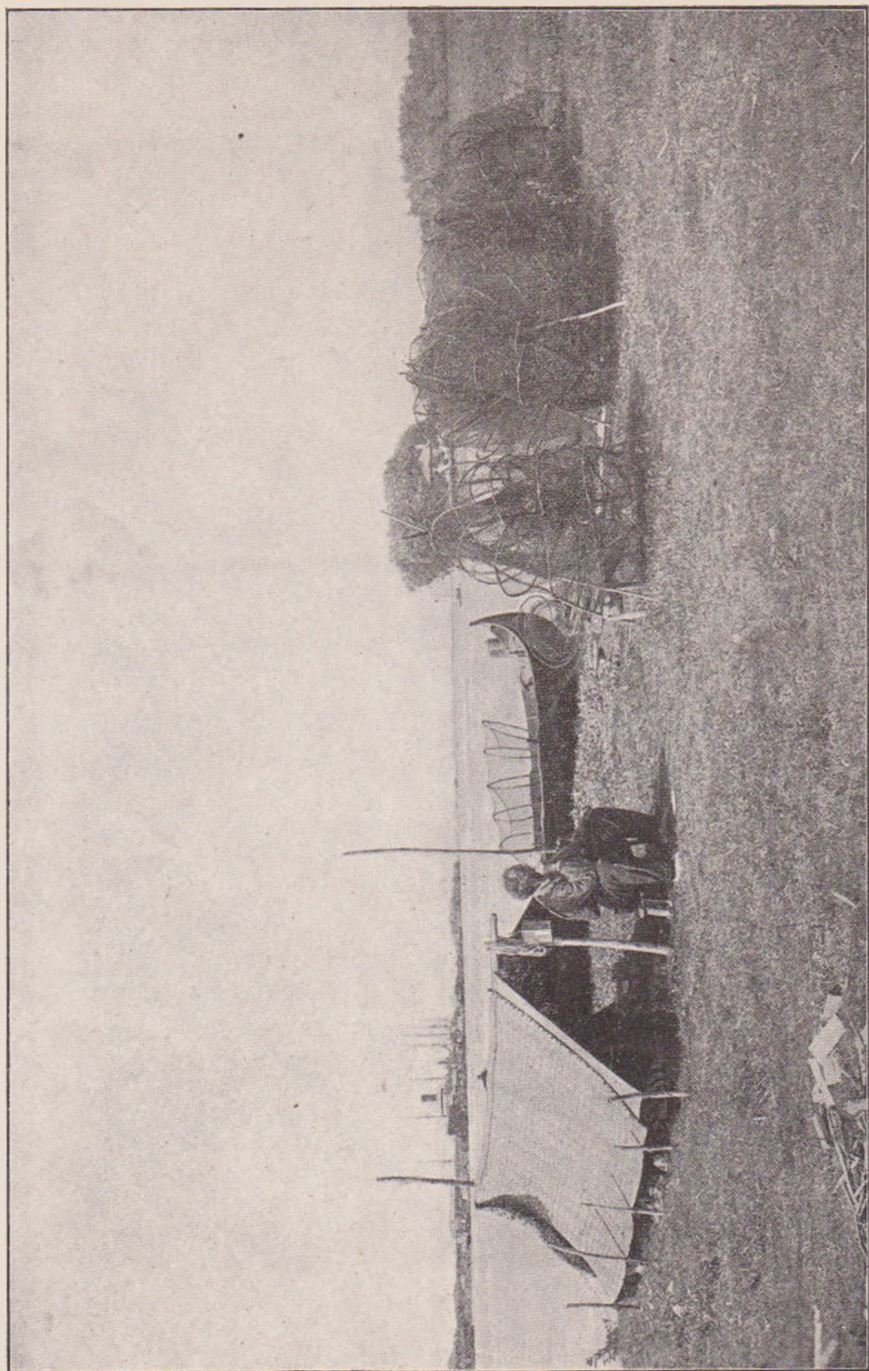
I. BOTENI.

SONET

*Ce dor, ce dor adînc îmi e de tine,
O blond copil, vis dulce-al dimineții.
În juru-mi se 'ndesesc mereu nămeții
De întunerec, ce zdrobesc în mine*

*Toată puterea, tot avîntul vieții.
Lumina blînd'a razelor senine
Din ochi-albaștri n'o să mai îmbine
Pe cale-mi vise dulci, și nici răzleții*

ÎN MARGINEA DUNĂRII : SUPT CORT.

ÎN MARGINEA DUNĂRII: PLECAREA LUNTRAȘILOR (după fotografiile artistice transmise de d-na Farago).

*Miei pași n'or mă avea cîrmuitoare
 Comoara de păr galben, de lumină
 Pe 'ntunecatul drum ce-or să-l măsoare*

*Cînd numai tu pe bulgărul de tină
 Îmi ești putere ademenitoare,
 Rechiamă-mă și acum, și-mă fii stăpîină.*

G. S. HASNAȘ.

STEAUA

Lucind curată 'n lumii senine,
 Tu raze pururea trimieți
 Rătăcitorilor drumeți
 Ce 'nnalță frunțile spre tine.

Lumina ta atît de sus e,
 C'abia coboară pîn' la noi,
 Dar smulge suflete supuse
 La pămînteștile nevoi;

Și tot mai mult le 'ncinge dorul
 S'ajungă 'n lumea unde-î scris
 Să stea în veci nemuritorul,
 Jar muritorul doar în vis...

Cu cît mai mult rîvnesc spre tine
 În nebunescul lor avînt,
 Ei simt tot mai adînc că-î țîn:
 O lege-aproape de pămînt;

Dar ei se zbućiumă într'una,
 Nici nu 'nțeleg de ce să stea
 O stavilă — spre tine, stea.
 Că sta-va poate totdeauna.

Tu-î vezi și li pricepi și vrerea.
 Și chinul cărui sînt mecișii:
 De-acea veșnic scînteierea
 Mîngîietoare ni-o trimiți!

E. CIUCHI

Din călătoria prin Bucovina și Moldova a păr. Anton Wasniewski

(«ȘESE SAPTĂMINI ÎN RĂSĂRIT», 1846)

În 13 August, din anul 1846, porniiu, după trudele anului școlar, din Lemberg spre Moldova, întovărășit de doi nepoți ai miei, cari se grăbiau voioși spre părinții lor, ce stăteau la Iași. După o zi de drum ni adia acum vîntul cald al Bucovinei.

Bucovina aparținea odată Moldovei și împărția soarta ei.

Pe călător îl izbește aici mai cu seamă amestecul felurilor na-

țiuni și religii pe un teritoriu așa de mărgenit. Pe lângă 50.000 de catolici de trei rituri — latin, grec și armean —, mai sînt acolo șese sau șapte confesiuni creștine, anume: 269.246 de Valahi, cari alcătuiesc poporul de căpetenie de acolo, 5.405 de Luterani, 3.725 de Armeni (monofisiți sau eutihiani și nestoriani), 496 de Calvini și cîteva mii de Lipoveni sau Rascolnici. pribegiți din Rusia pe timpurile Ecaterinei. Aceștia din urmă și au ales dăunăzi de mitropolit pe neunitul Androssi, născut în Bulgaria. Trec cu vederea pe Israeliți, cari-s împrăștiati aicea pretutindenea.

În satul Lențești («Lekowe»), departe o jumătate de milă de Cernăuți, se prelungeste pînă la crișma frumoasă, ridicată lângă drumul mare. un val mare rotund, cu care s'a întărit, în timpul războiului împotriva Turciei, Potemchin, generalul armatei rusești.

În preajma Lențeștilor, dincolo de Prut, se ridică un munte înalt, Țețina, unde se mai văd rămășițele cetății întărite din timpurile antice. Aici — cum zice tradiția — locuia un oarecare Cecina, Grec sau Roman. Părerea aceasta o întărește sabia găsită de plăieși la exploatarea carierii de piatră, o sabie mare de fier, depusă acum în cabinetul fizic al gimnasiului din Cernăuți, o dovedesc și alte obiecte, dezgropate în anul 1838, ca trei mari și alte două mai mici verigi de argint, împodobite cu stele, două inele de argint, late și netede, doi cercei de argint, însemnați cu crucea, o cruciuliță de argint, un cristal ferecat cu argint și alte podobe de argint, pe care cabinetul anticităților din Viena le recunosc drept rămășițe bizantine. Aceasta o întărește și inscripție «Cohors ro[mana]», găsită pe o piatră de acolo¹. Rămășițele acelea mărturisesc despre vechimea depărtată a ruinelor de pe acest munte.

Cîteva mile departe de Cernăuți, lângă satelor Ciahor și Molodia (Mologia), în codrul Cozminului, oastea polonă a lui Albreht a suferit o strașnică pagubă (1497), căci a fost zdrobită de copacii răsturnați asupra-î de Moldoveni. Acolo a căzut floarea cavalerimii polone, de unde vine și proverbul polon :

«Supt domnia lui Albraht

«Toți nobilii strigau: aht!

În partea sudică a Bucovinei, nu departe de satul Vama, se ridică pe o vale încintătoare între munți o columnă înaltă de cîțiva stînjini, săpată din gresie și pusă intru amintirea biruinții lui Mihai Racoviță, în 1716, asupra (*sic!*) Tătarilor. Inscripția ce a mai rămas, înfăți-

¹ Această piatră cu inscripția a fost pusă în temelia casei d-lui Hempel, în Strada Poștei.

șează în partea despre Miazăzi următoarele cuvinte în limba românească: «Io Mihaï Racoviță Voievod și Domn a toată Moldova. La veleatul 1716, în al treilea an al Domniei Noastre, purta războiul Poarta Otomană cu Nemții»; celelalte sînt șterse. În partea despre Răsărit cetim: «Împreună cu o samă de Nemți, încercau Muntenii, Ungurii și alții din Sirbî să cucerească Capitala noastră, Iași, iar pe noi să nea ie în robie, să ocupe tot orașul, precum o făcură odinioară cu Voievodul Nicolae Mavrocordat, Domnul Munteniei. Totuși, cu ajutorul lui Dumnezeu, i-am biruit cu fericire, iar cadavrele lor le-am pus pe rug. Spre pomenirea faptului acestuia am poruncit să se ridice acea cruce și fîntină»; aici iarăși lipsesc unele cuvinte. Din partea nordică: «Această columnă de piatră s'a ridicat, cînd am intrat în Ungaria pe lingă Rodna, prin munții Mestecănișul și Suhardul. De acolo am pornit împreună cu Hanul, căpetenie a unui mare număr de Tatarî, spre Bistrița; pretutindenea am strîns multă pradă, toate moșiile le-am făcut scrum și cenușă; numai un singur oraș a scăpat; de acolo s'au întors Tatarii prin Maramureș (urmează cuvinte nedescifrabile); iar Tatarii au îndurat o nenorocire mare». În partea apuseană e această inscripție: «Supt conducerea lui Iordachi Cantacuzino, capul purtătorilor de zaherea [de fapt Comis]; celelalte sînt șterse de ploaie și vreme 1.

La o depărtare de o zi de Cernăuți se află orașul Suceava, altădată Capitală bogată, cu ruinele pitorești ale cetățuiei de cărămidă. Încă în anul 1390 era Suceava Scaun domnesc al Moldovei, căci în anul acela în 17 Mart, a fost Regele Vladislav Jagello la Suceava spre a cumpăni cu Hospodarul Moldovei mijloacele de apărare în contra lui Sigismund, Regele Ungariei. În același an veni și Regele Ungariei la Suceava, care a scăpat numai fiindcă Ștefan al II-lea, Domnul Moldovei, s'a închinat Craiului ungur. O sută de ani mai tîrziu (1497), oastea polonă de 80.000 de oameni a încercat în zădar să cuc rească orașul acesta.

Văzînd astăzi cetatea aceia veche, nu poți innăbuși un sentiment duios și de părere de rău pentru orașul Sucevei. Era Capitala Moldovei până la Ștefan-cel-Mare, care se mută la Iași; avea între întăriturile sale peste patruzeci de biserici și aproape 1.600 de case; strălucia mîndră ca o regină; iar astăzi, după ce a căzut încet, își rumegă viața istorică, indeletnicindu-se cu comerț mărunt și contrabandă.

Într'una din bisericile acestui oraș se află moaștele lui Ioan cel Nou,

¹ Adevărata și întreaga inscripție cf. Iorga, *Studii și documente*, VI, pp. 643-5 N. R.

care — se zice — a fost decapitat în Acherman pentru credința creștină. Trupul lui a fost adus din Țarigrad la Suceava pe timpul lui Alexandru-cel-Bun, Domnul Moldovei, iar supt stăpînirea lui Ștefan-cel-Mare a fost strămutat la Iași. În vremea năvălirilor tătărești, a fost strămutat de Mitropolitul Dosoftei la Zolkiew în Polonia, unde după moartea Mitropolitului a rămas până cînd s'a dat înapoi Sucevei, la ruga fierbinte a Moldovenilor din Bucovina.

După cea din urmă noapte a noastră în Bucovina în hanul satului Paștiri («Pancyr»), am pornit cu noaptea în cap la graniță, unde, spre marea noastră bucurie, ne și așteptau caii, trimeși anume pentru noi din Iași.

Ni s'au visat pașaportele.

Cu pașaportul vizat, alergaiu fără zăbavă la poarta graniței, ridicată pe podul unui riușor neînsemnat și deschisă pentru călători numai de la 8 până la 12 înaintea de amiază și de la 3 până la 6 sara.

O mulțime de călători aștepta de o parte și de cealaltă a graniței clipa mult dorită a deschiderii. În sfîrșit, veni ofițerul austriac, ministrul, și peste puține clipe am intrat în Țara Moldovenească.

În treacăt adaug că nu așa de iute s'a făcut acea trecere la întorcere. Toate obiectele mele trebuiau să fie desinfectate cu gaz cloric. Desinfectarea m'a oprit aproape o jumătate de zi. Această desinfectare se săvîrșia în căsuța ce stă lingă poarta graniței. Lucrurile ce trebuiau desinfectate se puneau într'o ladă mare cu o deschizătură în fund, prin care intrau aburii.

*

Sintem în Moldova.

După o zăbavă scurtă la granița moldovenească în orășelul curat Mihăileni, am pornit mai departe pe drumul mare și mult umblat. Nu pot lăuda în de ajuns căsuțele curățele ori foișoarele ridicate de-alungul drumului, tot la 500 de stinjeni, pentru străjării siguranței călătorilor. Aceasta e opera lui Vodă Sturdza, căruia Moldova îi datorește multe îmbunătățiri mintuitoare.

Domnul țerii este principele Mihail Sturdza, pe care l-au ales în 1834 boierii cu majoritatea voturilor ca Hospodar pe viață. Boierii au toate dregătoriile mai înalte, cele civile ca și cele militare, și tot ei ocirmuiesc Țara, împărțită în treisprezece județe, supt conducerea Domnului.

(Va urmă.)

I. M. ZATLORIEWICZ.

COPILUL DE CASĂ

— DE EDMOND HARAUCOURT —

Copilul de casă, pe Doamna lui
 O iubia prea mult, pe regina.
 «Iubirea mea însă, eu n'am s'o spus!»
 Copilul, plîngea pentru Doamna lui:
 «Nu vreați să-mi cunoască ea, vina!»
 Copilul de casă, pe Doamna lui,
 O iubia prea mult, pe regina.

«Vezi-l cum plînge, pe cine a 'ndrăgît?»
 «Poți spune tu, care ți-e dragă,
 Cînd n'ăi nici perle, nici coif aurit?»
 Fetele toate, pe cine-a 'ndrăgît
 La curte, cătau să 'nțeleagă.
 «Vezi-l cum plînge, pe cine-a 'ndrăgît?»
 «Poți spune tu, care ți-e dragă?»

Își povestia dorul în viers frumos,
 Este trist să iubești regine:
 Cînd treci, ale-și lasă ochii în jos...
 Își spunea dorul în cîntec frumos
 La păsări, căci n'avea la cine.
 Își povestia dorul în viers frumos,
 Căci e trist să iubești regine.

«E așa de departe, e așa de sus,
 Că pot s'o iubesc, mai mult încă,
 Și ea, tot n'ar ști ce-aș avea de spus,
 Căci prea mi-e departe și prea e sus,
 Și umbra mea, prea e adîncă.
 E așa de departe, e așa de sus
 Că pot s'o iubesc mai mult încă!»

Și el a iubit-o, pîn'ce-a murit,
 Și iată povestea sfîrșită.
 De dorul stăpînă-sei a murit,
 În sara de nuntă n care-a venit
 Un cruciat din țara robită.
 Altit a iubit-o — 'ncît a murit,
 Și iată povestea. sfîrșită.

Traducere de M. PALEOLOGU.

BISERICA

Se face tăcere în sat — o tăcere
 Cucernică, sfântă, măreață...
 Și plină de vrajă seara pogoară
 Pe satul ascuns în verdeață.
 Prin ramuri de tei cu creștetul gîrbov
 Biserica veche s'arată
 Cu zidu 'nnegrit de vremuri și plozi,
 Cu strașina-î veche, plecată.

Pe turla bătrînă — sfînt scut pentru pază,
 Stă crucea plecată 'ntr'o parte,
 Și 'n cruce se frînge din soare o rază,
 Și raza străluce departe...
 Iar sfînta, aprînsa lucire de aur
 E-a vremurilor mari prorocire.
 Că țerii acestei și neamului miei
 Luci-va în veci și 'n vecie.

Și 'n curgerea vremii, în șirul de veacuri,
 Cît soarele sta-va 'nnălțimii albastre,
 De-apururi luci-va pe crucea de aur
 Ea, raza nădejților noastre...
 ... Acolo, supt vechiū 'nveliș de șindrîlă,
 Pe vremi încercate și grele,
 Cînd neamuri sărace de suflet și milă
 Sfirșit pregătiau țerii mele,

Acolo, în murmur de rugă fierbinte,
 Nădejdea și-au pus-o părinții cucernici,
 Părinții cei tari în credință și 'n minte,
 Și 'n brațe puternici.
 Și-acolo, supt vechiū 'nveliș de șindrîlă,
 Altar al măririlor sfînte,
 Nădejdea s'o punem și noi, cei de astăzi,
 De-acum înnainte!

G. SĂPUNARU.

PĂRERI ȘI DISCUȚII

TEATRUL LA SATE ȘI ȘEZĂTORILE

Ideia de a se democratiza la țară viața de scenă și de a se populariza literatura în șezători, este cât se poate de minunată, fiind vorba de un nou mijloc de răspândire a luminii. Și, când e vorba de țeranul nostru, al cărui spirit lincezește între grijile amare ale zilei de azi și nevoile celei de mine, de acest țeran pe brațele căruia trăim și de la care avem comorile și bunătățile cu care ne răsfatăm, fără a-i fi dat și noi ceva în schimb decât doar biruri și despreț —, apoi ni se impune acum mai mult ca oricând cea mai sfântă dintre datoriile față de sufletul și mintea lui.

De sigur cel mai mare rost îl are școala, și-l mai are biserica. Însă, de oare ce bisericii îi incumbă mai numai sarcina de-a spori în credincioși spiritul de ordine, sentimentul religios și moral —, sarcina adevăratei luminii spirituale îi rămâne tot școlii. Dar această școală, așa cum este înțeleasă pe la sate, se reduce la cei patru ori cinci ani cât stai pe bancă; acești cinci ani incheagă toată cultura ce se dă săteanului, celui căruia i se dă și atât.

Și atunci te 'ntrebă neapărat: oare asemenea cultură întregeste ea cunoștințele cuiva; această cultură de cinci ani e cultura de care facem paradă atât de des? — Nu. Atunci ce mai trebuie? — Trebuie acel fir de continuitate între ceia ce s'a putut prinde în școală și între o hrană sufletească care i-ar mai trebui de-aici înainte. Vorbim de elementele care sînt menite să rămîie în sat, departe de lumina altor școli înalte, la care destinul amarnic nu li îngăduie să se ducă.

Atunci ce mai e? Mai sînt sfaturile ce li se dau de cei luminați, mai e lectura pe care s'o poată face singuri acasă ori aiurea, prin ei ori de la alții (în școlile de adulți, să zicem); mai e nevoie deci de Bibliotecile sătești, de șezătorile pentru lectură; e nevoie de teatru.

Însă, când e vorba de lectură și de teatru, se 'ncurcă treburile de tot.

De ce? Fiindcă cei cari au căutat să scrie pentru popor, ori nu l-au cunoscut de aproape, ori n'au avut acea pregătire specifică ce se cere unui scriitor. Iar foile ce merg la sate — acelea nu se pot ceti decât de învățător și preot, — dacă se cetesc.

Nu sînt înțeleși scriitorii sănătoși ai vechei literaturii culte și ai celei mai nouă.

Aceștia nu pot fi încă înțeleși de țeran; în ei se oglindesc vederile, felul de înțelegere și de simțire ale omului mai cult. Îi înțelegem noi, cei cari am trecut prin licee, seminarii, ori universitate, dar nu țeranul fără pregătire, al cărui gust de-acum încolo e de format.

El nu-i deprins cu stilul impletit, cu figurile alegorice, cu țesătura

adîncă și cu rostul acestor scrieri. Afară de glumețul Pann, nici-un autor nu s'a coborît, parcă, până acum în lumea lui, în felul lui de înțelegere și simțire, ca să-i poată pregăti o hrană sufletească.

«Nastratin Hoge», «Povestea vorbii», «Povestea lui moș Albu» erau lectura lui de toate zilele pe lângă cărțile de dor, de haiduci și Alexandria.

Deci, nu avem opere cu adevărat populare. De aceia zicem: Pentru a înțelege pe scriitorii noștri de seamă, îi trebuie țeranului o pregătire, un substrat în care să se prindă lucruri mai ușoare și mai pe 'nțelesul lui.

Ni trebuie o literatură intermediară între poveștile și cîntecele lui populare, și între literatura cultă, care nu poate pătrunde, în împrejurările de față, până la el.

Cei cari au căutat să pună această verigă — vorbim de timpurile din urmă — au scris mai mult din mania de a scrie «pentru popor», decît din chemarea aceluia care se simte în stare s'o facă. De aceia, nici alde Niger, nici alde Speranță n'au izbutit în încercările lor greoaie și obositoare să îndeplinască cît de cît această așteptare — vorbim mai ales de poeziile lor.

Barim cînd e vorba de teatru, lucrurile staū și mai rău, și asta am văzut-o toți cari am căutat să jucăm «ceva» în șezătorile satești. D. Speranță a căutat să ni dea și aci oarecare încercări, dar și ele sînt neizbutite. Par greoaie, lipsite de viață, reci și pline de un ciudat misticism.

Cei cari au organizat teatre satești au fost siliți să alerge tot la bietul «moș Barbu Lăutaru» al dulcelui Alesandri și la alte cîteva piese scurte, cu subiecte de războiū, ori haiducești. Și atît. Încolo, cei mai puțin judicioși au fost siliți, pe lângă astea, să îndruge pe scenă atîtea monoloage stupide, copiate de aiurea, ori rău și fără gust localisate. În felul acesta, serbările și-au pierdut caracterul lor de «luminare», au degenerat în gluma vulgară, comicării josnice și în risete neroade.

Impresia artistică se șterge; înnainte n'ai atunci decît un spectacol de bilciū în care se înghit panglice, se minîncă foc și se debitează nimicuri de rînd.

Însă cum poți să-i învinui pe cei cari joacă — tineri mai ales, meniți pentru învățămînt; ei o fac din neștiință — cînd cei care conduc astăzi Teatrul îți prefera «Călătoria Lisetei» și pe «Manasse» care s'au jucat în aceiași stagiune pîn' la cînzeci de ori, atîtor alte produceri care ne-ar privi pe noi mai mult decît pe străini?!

Tinerii o mai fac pe urmă din pornirea — de alminterea laudabilă — de a-l aduce pe țeran să-și mai uite necazurile.

Dacă e însă vorba de asta, apoi el ar putea să bea și de acum înnainte alcool, că și el înnecă...

Trebuie să mărgenim însă discuțiile noastre la superioritatea mijloacelor ce alegem.

E nevoie, prin urmare, și aici de un element curat, sănătos care să-l ridice pe țeran, nu să-l întunece mai rău decît este.

În tot ce se scrie pentru mîntea lui, el trebuie să se recunoască cu prisosință; numai așa se poate aprinde în el dorința de a se lumina.

Și, dacă până în prezent pana scriitorilor noștri nu l-a încătușat de o lectură oarecare, nu înseamnă de loc că trebuie să-l îndopăm cu toate nimicurile broșurilor cu și fără nume. Asta trebuie s'o știe cei cari se afișează ca sfinți și educatori ai poporului.

Socot, prin urmare, că acei cari organizează la sate șezători ar putea să lase la o parte reprezentațiile de scenă cînd n'au ce juca. Pe lîngă o conferință îndrumătoare, cu tilc, pe 'nțelesul lui și bine simțită, programul va fi destul de bun cuprinzînd bucăți ușoare de lectură, de ex. din sfătosul Creangă, din Ispirescu, etc., cîntece pe arii populare din tot cuprinsul românismului, jocuri naționale, etc. S'ar putea educa spiritul țeranului și științificește. Și în acest cas, se pot face atîtea frumoase experiențe de fizică cu instrumente de laborator, — și chiar proiecțiuni luminoase, ca în Ardeal.

Ne găsim într'o epocă cînd trebuie să știm bine ce lucrăm, mai ales cînd e vorba de popor.

Căci de sigur nu zgomotul ziarelor ce vorbesc de «X, Y» cari au jucat în piesă, de cutare domnișoară mîndru îmbrăcată, care «s'a remarcat» la balul care a urmat, de prezența «cutăruia» ori «cutăruia» —, de sigur nu astea ne interesează pe noi, ci lucrul în sine, considerat în afară de persoane, de ambiții și măriri.

Petrekerile, iarăși, ar fi de dorit să se dea numai în timpul zilei. De ce să-l deprindem pe țeran cu toate năzbitiile »de modă nouă» ale vieții de oraș?

Mi-au venit în mîntea toate cele de mai sus cu prilejul serbătorilor de acest fel. Și, gîndindu-mă că altfel ar trebui să lucrăm pentru țeran, mi-am exprimat convingerile mele aici. Fiîndcă mi-am zis: nouă ni se impune datoria sfîntă de a nu face zarvă degeaba, ci de a fi «adevărata sare a pămîntului» pentru poporul acesta, care ne crește și ne nutrește.

P. PARTENIE.

CRONICA

I. Cărți.

Cu foarte multă dreptate se plînge un colaborator al «Revistei Asociației» învățătoarești împotriva felului «boieresc», ușuratec și neînțelept, în care e redactat abecedariul după care învață carte toți copiii din România.

Ori cine l-a avut în mîntea, a trebuit să zîmbească.

* În «Știrile literare» ale d-lui Al. Gheorghiu-Doinaru se vor găsi versurile bune cu care ne-a deprins și glume cu haz, în epigrame din care cite una se ridică la însemnătatea fabulei.

* În «Comorile poporului, literatură, obiceiuri și credință», d. C. Rădulescu-Codin dă o privire asupra întregii literaturi și lumi sufletești a poporului: ea dovedește cunoștința adincă a acestei lumi, în care nu oricine se poate găsi acasă, o iubire caldă pentru dînsa și foarte multă tragere de inimă.

* Călăuza oficială a Expoziției mai cuprinde o frumoasă descriere, de d. S. Mehedintzi, a Țerilor românești și cîteva prețioase date privitoare la dezvoltarea noastră economică, de d. Robin.

Restul e de tot slab.

* În broșura d-lui d-r A. Urbeanu: «Hrana săteanului român în cei din urmă 40 de ani și îmbunătățirile de adus», se află, pe lângă obișnuita recomandare entusiastă a *soi*, socoteala amănunțită a hranei puține de care se învrednicește săteanul nostru.

* În cunoscuta culegere de călăuze Woerl a apărut o destul de mare broșură asupra Bucureștilor și României, redactată de un domn Lange din București. E o îndrumare seacă, mai mult prin Capitală. Sînt însă multe ilustrații frumoase. Punctul de vedere al d-lui Lange, e firește, acela că în patruzeci de ani am trecut de la sălbătăcia cea mai desăvîrșită la o nouă viață de cultură europeană.

* «Dans les Carpathes roumains» de d. Nestor Urechia, apare în a patra ediție la Lemerre, în Paris. Nu e o descriere a munților noștri, care s'ar fi primit cu bucurie, ci un roman, în povestire și scrisori, într'un stil care e numai corect.

II. Reviste.

În «Foaia de rapoarte consulare și informațiuni comerciale», no. 23, un nou studiu, tot așa de folositor, al d-lui Zuca despre «Romînii nestabili din Epir». Pentru intăia oară se atinge această chestie a emigrațiilor aromînești din punctul de vedere economic.

* Și grădinile de copii își au acum revista. D-na Luisa Neamțu, care, de mulți ani, conduce unul din cele mai bune așezăminte de acest fel, publică în București, ajutată de d-ra Arbore și de alte persoane, revista «Grădina de copii». N-l 1 e cit se poate de bun.

D-na Neamțu a tradus și din Fröbel și scoate o «bibliotecă» a grădiniilor de copii.

III. Ziare

«Romînul de la Pind» din 15 Septembrie scrie foarte cuminte despre nevoia ce este de a se da Macedonenilor un ziar în dialect, a cărui acțiune să fie ajutată de cele două reviste și de o bibliotecă populară.

* În nl. 174 al «Tribunei» (Arad), o bună dare de samă despre congresul din București al Băncilor populare.

IV. Felurimi.

* La congresul de științe, episcopul de Rîmnic a semnalat un antimis scris de mină, supt Matei Basarab, purtînd numele lui Dragomir și Neața, dăruitorii.

* A se îndrepta la cronica n-lui trecut «Voacea Tutovei» în loc de «Voacea Putnei».

N. IORGA.